

Valkhof 22.10.'02

Welldele Heer,

In antwoord op uw geëerd schrijven dd 8 Oct. l. l. het volgende. Ik geloof ons verschil in opvatting ^{het} "ontologisch, voortbarig of onwetenschappelijk is, aan het verschil in onze opleiding te moeten zoeken. Bovendien komt u me voor, dat u mijn opmerkingen niet even nauwkeurig gelezen heeft als ik uw artikel.

Ontologisch noemt u mijn conclusie, "dat od geen natuurkracht mag heeten zoo lang 't zich onttrekt aan waarneming, meting enz." omdat "licht, electriciteit, enz. ook krachten waren in een tijd, toen men hare eigenschappen nog niet kende." Ik heb niet gezegd, dat er geen od is (geen kracht is) zoolang men die niet waarneemt (ik geloof dat de uitwerking van vele krachten subconscient blijft; Claude Bernard merkte op: nous sommes entourés de phénomènes, que nous ne voyons pas) ik heb alleen gezegd, dat men zoolang dat 't geval is, niet van kracht mag spreken. Een kracht die niet aantoonbaar is (immers bij u is ook de enige proef, die iets bewijzen zou, niet voor herhaling vatbaar gebleken) is voor mij geen kracht.

Voortbarig noemt u me, omdat ik 't voorkomen van odische verschijnselen zonder nader onderzoek zou verwerpen, "al is ~~ook~~ hun bestaan ook, door vele ernstige ~~en~~ ontwikkeldde mannen erkend." Het gelooven of gerag is ons foreerd, te verdienen zij er minstens evenveel, even ernstige en ontwikkelde mannen, die geen vier geloof aan 't voorkomen van odische verschijnselen hebben. Ik behoud echter uitdrukkelijk, dat ^{de mogelijkheid van} 't bestaan niet verwerp, evenmin als ik dit deed voor u uw artikel geschreven hadt, maar dat uw bewijzen voor mij geen bewijzen zijn en dat 't aannemen van od op de door u aangehaalde gronden minstens even voortbarig is als mijne verwerping zij zou.

Onwetenschappelijk ben ik in uw oog, omdat ik alles, waar ik geen weg met zou weten, als suggestie en fantasie zou verwerpen (ene beschuldiging, die ik me niet bewust ben verdiend te hebben) maar waar u zegt, dat sensitieven de eenige instrumente zijn om od waar te nemen, komt 't mij voor onwetenschappelijk te zijn instrumente te gebruiken, die men niet kent. Als men nog slechts zóó weinig weet omtrent de hersenphysiologie van "normale" menschen zal die der sensitieven ook zijwel een gesloten boek zijn.

Wanneer ik nogmaals kracht scherp te formulieren kom ik tot 't volgende resultaat:

Wat is od? Od is een (licht)verschijnsel, dat alleen door sensitieven waargenomen kan worden.

Wat zijn sensitieven? Sensitieven zijn menschen, die od waar kunnen nemen. Maar, wat is dan od? Od is ene ene. Dat noemen wij koutologie.

Ik kan geloof ik niet scherper aantoonen dat, zoolang sensitieven de eenige instrumente zijn om od waar te nemen en we niet weten, wat sensitieven zijn, we ook omtrent od niets kunnen weten.

Ik geef u toe, dat 't gemakkelij is, alles waar men geen weg mee weet als suggestie te verwerpen, maar moet u doen opmerken, dat 't tot de moeijste problemen te hoofd wil te maken wat aan suggestie is toe te schrijven en wat niet.

De kennis van wat men voor spiritische, spiritistische of spiritualistische verschijnselen, occultisme en dergelijke houdt is me misshien minder onbekend,

Wat is od? Od is een (licht)verschijnsel, dat alleen door sensitieven waargenomen kan worden.

Wat zijn sensitieven? Sensitieven zijn menschen, die od waar kunnen nemen.

Maar, wat is dan od? Od is ene ene. Dat noemen wij taurologie.

Ik kan geloof ik niet scherper aantonen dat, zo lang sensitieven de eenige instrumente zijn om od waar te nemen en we niet weten, wat sensitieven zijn, we ook ombrent od niets kunnen weten.

Ik geef u toe, dat 't gemakkelijk is, alles waar men geen weg mee weet als suggestie te verberpen, maar moet u doen opmerken, dat 't tot de moeilijkste problemen behoort om te maken wat aan suggestie is toe te schrijven en wat niet.

De kennis van wat men voor spiritische, spiritistische of spiritualistische verschijnselen, occultisme en dergelijke houdt is me misschien minder bekend,

f. volgelingen der officiële wetenschap.

f. James Braid (1795-1861) dokter in Manchester, wiens geschriften volgens Prof. Stokvis nog heel baanbrekend en klassiek op dit gebied mogen heeten, overtuigde zich gemakkelijk, dat verschillende vindingen volkomen dezelfde reeks van gewaarwordingen onderhouden als door Reichenbach aan od werden toegeschreven, ook zonder dat zij eenigen magneet rozen of met eenig voorwerp in aanraking waren.

eenige colleges van prof Winkler te volgen.

Voor 1 geval u lust mocht gevoelen uwe proeve met fotografische platen voort te zetten, zij ik me verzuimd is er op te wijzen, dat rondtrekkende fotografen, bij gebrek aan een donkere kamer, zich behelpen ~~dat~~ door het kleinste raam in den huise met een rooden zakdoek te bedekken, maar dat 's avonds elke kamer, waarvan de overgordijnen dicht zijn, als donkere kamer te gebruiken is, mits men geen orthochromatische platen of platen voor de snelste moment opnamen te behandelen heeft. (Bij erwidring bleke mij geschikt de Phoenix XXX der firma Couvee, Spui, Amsterdam).

Maar in tegenstelling met uwe meening, dat normale, niet geïsoleerde individuen geen elektrische verschijnselen rounden vertoonen, zij ik me veroorloofd u mee te deelen, dat dit wel degelyk 1 geval is, zooals in bij gaand boek, (dat ik wel een dag of 14 kan missen) gemakkelijck is na te slaan.

Lichter is 't raadzaam de resultaten & hypothesen van Russel na te gaan (waarop in nevensgaand tydschrift geweren wordt) alvorens tot meer mitheensche bespiegelingen zij besloott te nemen.

Mijn antwoord aan den Heer Fabius volg ik in open consent hierbij (zoodat u desgewenscht dat in kunt zien), met het beleefde verzoek het aan Eldgeest. op te zenden.

Hoogachtend

J. J. W. Hoekstra.

3) Bij 1 overlezen komt ik me voor dat hiernit te lezen zou zijn: verschil in niveau; ik bedoel dat geenrins, doch verschil in aard. ff

Fr. v. Leden. Studies 3^{de} reeks blz 68: „In droom & in hypnose, ook door suggestie in wakenden toestand kan men alle denkbare sensaties voelen, zonder dat de zintuigen werken.
blz 123. „Opzettelijck bedrog komt behrekkelijck weinig in 1 spel, maar onopzettelijck zoo veel te meer. De ondersoeker moet steeds op zijn hoede zijn, steeds achterdochtig, sceptisch en kritisch, vooral waar het hem zelf betreft; menig twijfelt, maar zou zich volkomen overtuigd achten door feiten, die de man van alle 1 vak als onbetrouwbaar en waardeloos moet verwerpen.“

Voots blz 124. 129 enz.

Vollig inverletzte Muskeln, welche auch von Fragmenten funden Muskeln frei sind, zeigen in der Ruhe keinen Strom (Hermann. Lehrbuch der Physiologie, 1896, bl. 295)